СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XLII. Ч. 230. Джерзи Сіти, Н. Дж., вівторок, 2 жовтня, 1934. VOL. XLII. No. 230. Jersey City, N. J., Tuesday, October 2, 1934. THREE CENTS.

ПРЕЗИДЕНТ АПЕЛЮЄ ЗА ПРОМИСЛОВИЙ МИР

ВАШИНГТОН. — Президент Рузвелт виголосив через радіо довшу промову про свою політику й просив у ній підприємців і робітників здержати на якийсь час свою боротьбу, щоб уряд міг спокійно перевести свої пляни відбудови краю.

Президент дав до зрозуміння, що уряд розглядає тепер пляни законодавства, котре має на ціли забезпечити права капіталістів і робітників.

УРЯД ДУМАЄ НАД ПЛЯНОМ ПЕНСІЇ НА СТАРІСТЬ.

ВАШИНГТОН. — Іменований президентом Рузвелтом Комітет для Економічного Забезпечення викінчує проект закона про пенсії на старість. На основі цього закона пенсійну резерву мають складати спільно підприємці, робітники й уряд.

ВИКОНАВЧИЙ КОМІТЕТ ФЕДЕРАЦІЇ ПРАЦІ ЗА УСТІЙНЕННЯ „НАЙРИ".

САН ФРАНСІСКО. — Виконавчий комітет Американської Федерації Праці виготовив для річної конвенції Федерації Праці, що починається тут 1-го жовтня, широку програму юнійних організацій.

Програма заявляється передовсім за „Найру" й каже, що цього роду нормування краєвого бизнесу треба буде вести довше, як пляновано законом (себто поза 16-го червня 1935 року). Далі програма заявляється за ревізію всіх кодексів згідно з піднесеними проти них жалобами. Програма підкреслює, що тільки вища робітнича заплата може стати основою постійного добробуту. Вона заявляється проти інфляції.

Спроби виконавчого комітету полагодити непорозуміння між трома юніями та департаментом будівляних юній, що вchurинуло на конвенції цього департаменту, не повелися й справа, здається, таки буде порушена на загальній конвенції Федерації Праці.

КОРАБЕЛЬ НАПОРОВСЯ НА СКАЛУ.

НЮ ЙОРК. — „Ню Бедфорд", 1,000-тоновий пароплав, що курсує між Ню Бедфордом і Вудс Говл, ударив об скалу в Бозардс Бей. Побачивши протічину, капітан казав покермувати корабель до берега та осадити його на мілині. Як корабель осів при березі, рибаки перетягнули своїми лодками всіх 98 пасажирів і моряків залоги на беріг.

Прибережна сторожа дістала вістку, що на німецькім кораблі „Кенігштайн" в дорозі з Антверпії до Ню Йорку відкрито пожар та що команда видала приказ морякам бути готовими на всяку можливість.

Вантажний корабель „Фелкон" стратив на повнім морю корабельний пропелер та здався на ласку й неласку моря. Пригода трапилася йому яких 650 миль від побережа Флориди. На кораблі було теж 13 пасажирів. На допомогу йому поспішило кілька кораблів, що перепливали недалеко.

З ПРОЦЕСУ ЗА ВИКРАДЕННЯ ДИТИНИ ЛИНДБЕРГА.

НЮ ЙОРК. — Супроти того, що оборона Бруна Ріхарда Гавптмана, обвинуваченого за вимушення грошей за дитину Линдберга, буде відай підносити, що Гавптман божевільний, Гавптмана розсліджують тепер психіятри.

Розправа проти нього мала би почагися десь за два тижні. Прокураторія каже, що вона знає жінку, котра зібє дуже важну оборону Гавптмана. Не сказано ні як ця жінка називається, ні які заяви обвинуваченого вона має збивати.

ЗАВОРУШЕННЯ ЧЕРЕЗ ФАШИСТІВСЬКУ МУЗИЧНУ БАНДУ.

НЮ ЙОРК. — Кождий виступ банди Міліції Фашистівської у місцевій „Академії Музики" на 14-тій вулиці викликує велику демонстрацію радикальних організацій. У неділю прийшло до такої великої демонстрації під будинком, що тільки скріплені сили поліції дали собі з масою раду.

КРАВЕЦЬКИЙ СТРАЙК ВІДКЛИКАНИЙ.

НЮ ЙОРК. — Генеральний страйк кравців одежі з бавовни, котрий мав почагися в понеділок, відкликано на неозначений час, поки президент не заявить свого становища.

КРІВАВИЙ НАМАГАНИЙ ГРАБУНОК.

СТ. ДЖЕЙКОБ (Ілиноіс). — На коршму Елмера Джейксона напало в неділю рано 5 бандитів, узброєних у револьвери. Власник добув відразу револьвер та почав стріляти до бандитів. Зчинилася битва, в котрій бандити ранили легко власника коршми, ранили тяжко одного гостя та вбили на місці послугача й одного гостя. Бандити втекли, але поліція знайшла скоро потім двох з них неживими.

ІЗОЛЯЦІЯ КИТАЙСЬКИХ ЖІНОК І МУЖЧИН.

У південному Китаю оголошено новий карний і цивільний кодекс. Для нас він цікавий тим, що переводить цілковиту ізоляцію жінок від мужчин. Сказано у ньому м. ін. так: „Забороняється спільно їсти мужчинам з жінками, і то в приватних домах, як і в прилюдних місцях: Жінки мають їсти після мужчин. Забороняється спільно мешкати жінкам і мужчинам в одній кімнаті. У всіх готелях і гостиницях заборонено задержуватися в одній кімнаті мужчинам і жінкам. Заборонено спільно ходити або спільно подорожувати військовим і жінкам. У всіх театрах і кінах заборонено сидіти поруч себе мужчинам і жінкам".

9 ЗАПОВІДЕЙ АРІЙСЬКОЇ РЕЛІГІЇ.

Проф. Гавзер опрацював 9 заповідей „арійської" віри, яка поширюється між націонал-соціялістами у Німеччині. Ось вони: 1) Шануй Божество; 2) Шануй твоїх предків і твоїх потомків; 3) Шануй великих людей твого народу; 4) Шануй батьків; 5) Плекай здоровля і чистоту; 6) Будь вірний твому народови; 7) Не кради; 8) Будь щирий; 9) Помагай усьому шляхотному.

ПОНАД 45,000 ГЕКТАРІВ ЗЕМЛІ СТАНИСЛАВІВЩИНИ В ЖИДІВСЬКИХ РУКАХ.

З „Дас Віртшафтліхе Лебен" довідуємося, що найбільше землі у руках Жидів є в Станиславівщині, де в 1929 р. було 15.2 проц. жидівського населення у воєвідстві. На основі статистичних матеріялів з 1931 р. згаданий часопис подає такі дані: в Станиславівщині є 671 сіл з жидівським рільничим населенням. У 2/3 сіл Жиди живуть по 5 родин. В 1/6 сіл є 5 до 10 родин. В 47 селах є пересічно по 20 жидівських родин, а в 12 селах до 50 родин. Всі ці родини набули там у 80 проц. сіл від українського селянина ріжними способами і через довший час обшари землі, на якій господарюють самі. Всіх жидівських господарств у станиславівським воєвідстві є 4,947 з 45,613 га землі або пересічно на одно жидівське господарство 9.2 га землі.

НУЖДА СЕЛА И ЗАЛІЗНИЦЯ

Нужда й недостача заробітку доводить селян до того, що вони йдуть пішки навіть у далеку дорогу — поминаючи залізницю. Польська преса записує випадки, що люди йдуть нераз і по 120 км. пішки до Варшави на судові розправи. „Курєр Львовскі" пише, що не краще під тим оглядом і в Галичині, а саме: „А скільки то селян ідуть пішки до судів у Львові? Вже в 4-тій рано приходять під ворота суду й ждуть аж до розправи. Ідуть десятки й сотки кільометрів".

ЗЛОВЖИВАННЯ В ОКРУЖНОМУ СУДІ В КЕЛЬЦАХ.

На цивільнім відділі окружного суду в Кельцах викрили зловживання, що сягають до кільканацятьох тисяч злотих. У звязку з цим арештовано й посаджено в тюрму секретаря згаданого відділу, А. Нідецького, й урядовця секретаріяту, Ст. Ксшемінського.

ПОВІДОМЛЕННЯ

ДО ВП. ЧЛЕНІВ І ЧЛЕНИЦЬ, ЯКІ ЩЕ ДОСІ НЕ ЗМІНИЛИ СВОЇХ ГРАМОТ ЗІ СТАРОГО НА НОВИЙ РІД ОБЕЗПЕЧЕННЯ.

Ще в протоколі з минулого річного засідання головного уряду У. Н. Союза був проголошений від актуарія У. Н. Союза лист, у якім актуарій зазначив, що „вкладки і резерва кожного члена старого роду обезпечення були обчислені в 1932 році, та що дотична висота тих вкладок і резерви є запоручена тільки таким членам, ЯКІ ЗМІНЯТЬ СВОЇ ГРАМОТИ НАЙДАЛІ ДО КІНЦЯ 1934 РОКУ. Хто з членів по упливі того часу останеться в старім роді обезпечення, того вкладка буде підвищена, а крім того такий член не зможе користати з тих привілеїв, які признається всім тим членам, котрі перейдуть до нового роду обезпечення до кінця 1934 року".

Отсе твердження актуарія ми наводимо знову, щоб опісля оминути всякі непорозуміння чи нарікання зі сторони тих членів, які до кінця цього року не перейшлиб до нового роду обезпечення, що, мовляв, вони не знали про те, що їх вкладки мають бути підвищені.

Треба мати також на увазі, що колиб навіть було можливим продовжити речинець виміни грамот іще на якийсь протяг часу поза 1934 рік, то тоді організація була би змушена понести додаткові кошти на вироблення спеціяльних таблиць для тих остальних членів. Бо, як уже було згадано, резерва і вкладки були обчислені на тій підставі, що всі члени перейдуть до нового роду обезпечення на протязі 1933 і 1934 року. Отже тепер треба би робити нові обчислення, друкувати нові „Рейт Букс", а це очевидно потягнулоб за собою значні видатки.

Тому ми віримо, що всі ті члени, які ще далі є в старім роді обезпечення, зрозуміють, що їх перехід до нового роду обезпечення являється конечним зі становища організації, а ще більше зі становища їх власного добра.

До кінця року остається тільки три місяці. На протязі того часу треба доконати те, щоби з кінцем року не лишилось ані один член у старім роді обезпечення.

За головну канцелярію У. Н. С.:

Д. ГАЛИЧИН, гол. рек. секретар.

МІЛІЯРДЕР ЦІЛИЙ МІСЯЦЬ НЕПОХОВАНИЙ.

При кінці липня ц. р. приїхав з Галацу кораблем до Браїли старий Грек. У Браїлі він упав на дорозі і вмер, заки прийшов лікар. Влада ствердила, що цей Грек то міліярдовий богач Габріель Атанасуліс з Атен. Повідомлена про це родина думала унаслідити його величезний маєток. Вона розпорядила, щоби його тіло вложили в домовину і переховали в пивниці грецької церкви Благовіщення в Браїлі. Звідти мали перевезти домовину до рідного села покійника на острові Кефальонії. Отворили завіщання небіщика і вся родина дуже розчарувалася. Габріель Атанасуліс записав майже ввесь свій маєток громаді, де він родився, та Мусолінієви! Розуміється, родина рішила оспорювати важність такого завіщання. Розсерджені на покійника, не хотіли більше нічого знати про його похорон і він пролежав цілий місяць непохований. Аж грецька кольонія в Браїлі рішила поховати богача на міському цвинтарі в Браїлі. За домовиною йшли тільки кілька зовсім чужих Греків, кольоністів у Браїлі.

ПАМЯТНИК ДЛЯ ЖЕРТВ ВІТРИЛЬНИКА „НІОБЕ".

В гарнізоновому костелі у Вільгельмгавен посвячено цими днями памятник, присвячений памяті жертв шкільного вітрильника німецької воєнної маринарки „Ніобе", що в нім згинула вся залога. Катастрофа трапилася тому 3 роки біля німецького побережа. Наглий порив вітру перевернув вітрильник „Ніобе", який і затонув так скоро, що про ратунок не було й мови. Памятник зображує молодого моряка, що з розкритими грудьми стоїть поруч керми. У підніжжю памятника є напис такого змісту: „Боролися, згинули, живуть".

ЩУПАК І ОРЕЛ.

На ріці Ляйне в Гановері бачили на днях завзятий бій орла риболова зі щупаком. Летячи над рікою, орел нагло впав у воду і вбив свої кіхті у великого щупака і широким розмахом крил пробував піднятись у повітря зі своєю добичю. Одначе щупак був таки тяжкий і так сильно опирався свому ворогови, що орлови було це не під силу. Майже пів години тревала ця розпучлива боротьба, підчас якої орел старався піднятись у повітря, а щупак пірнути у воду. Врешті щупак осягнув перевагу і пірнув під воду, потягаючи за собою знесиленого орла, який не годен уже був видобути своїх кіхтів з тіла риби. Незабаром орел і щупак знову виплили на поверхню ріки, але вже неживі. Щупак наслідком ран, завданих йому кіхтями орла, а орел утоплений щупаком.

ВКРАЛИ 220,000 ЗЛОТИХ У СКАРБОВОМУ УРЯДІ.

Доходження в справі зловживань, яких допускалися секвестратори 27-го скарбового уряду у Варшаві, викрили, що державний скарб потерпів шкоду на 220 тисяч злотих. Зловживання тревали чотири роки і полягали на фальшуванні квітарів. Арештовано трох урядовців цього уряду. Знайдено при них 20,000 злотих, які їм відобрано.

ВУЙКО З АМЕРИКИ.

Професорка Галуцкая в Кишиневі дістала від американського консуляту повідомлення, що її вуйко помер в Америці й полишив їй у спадщині сто мілонів левів. За те вона має збудувати один захист для 50 старих мужчин, один для 50 старих жінок та вибудувати в Бесарабії три церкви. А все ще останеться щасливій спадкоємниці досить грошей і для неї самої.

19 МІЛІОНІВ БЕЗРОБІТНИХ У СВІТІ

ЖЕНЕВА. — Міжнароднє Бюро Праці обчисляє, що за минулий рік безробіття в світі зменшилося на три мілоіни осіб.

В цілім світі є нині всетаки 19 міліонів безробітних. Хоч певна поправа є, то всетаки, як завважує Бюро, поправа йде тепер багато вільнішим темпом, як попереднього року. Тільки в одній Швеції це темпо прискорилося.

БОЛЬШЕВИКИ ДАЛІ БАЗІКАЮТЬ ПРО СВІТОВУ РЕВОЛЮЦІЮ.

МОСКВА. — На врочистім святі у 70-літню річницю оснування Першого Інтернаціоналу всі бесідники говорили за те, що Москва має повести світ до нової революції.

Головним бесідником був Беля Кун, провідник невдалої большевицької революції на Угорщині.

Світова революція буде теж головною темою на конґресі Третього Інтернаціоналу, котрий скликується на 1935 рік.

ДАЮТЬ „КУЛАКАМ" ПРАВО ГОЛОСУ.

МОСКВА. — Центральний совітський виконавчий комітет видав декрет, на основі котрого „кулаки" теж мають право голосувати при виборах делеґатів на всесоюзний конґрес совітів.

НЕПОРОЗУМІННЯ МІЖ ВАТИКАНОМ І БЕРЛІНОМ ТРЕВАЄ ДАЛІ.

БЕРЛІН. — Ватикан видав до німецького уряду вже другу ноту, в котрій домагається кращого вияснення недавнього німецько-римського конкордату. Друга нота, подібно як перша, не мала на німецький уряд ніякого впливу.

Гітлер, як кажуть чутки, зопротестував перед папським нунцієм у Берліні проти деяких уступів папської ноти, як проти особистої образи. В націстичних ґазетах далі йдуть напади на католицьку політику.

ТЯЖКИЙ СТАН ЗАГРАНИЧНОЇ ТОРГОВЛІ НІМЕЧЧИНИ.

БЕРЛІН. — Відколи д-р Шахт видав розпорядок, що вся заграничча торговля Німеччини залежить від уряду й відколи створено для контролі над нею 25 урядових рад, вся загранична торговля Німеччини здержалася.

Ждуть поправи з початком жовтня.

АНГЛІЯ ТЕЖ ХОЧЕ СЛІДСТВА НАД ФАБРИКАЦІЄЮ АМУНІЦІЇ.

ЛОНДОН. — Тижневик „Нюз Летер", що вважається речником премієра Мекдоналда, виступає зі статею про потребу зарядження в Англії слідства над виробом амуніції.

Стаття каже, що ревеляцій нині вже не можна далі іґнорувати та що й Англія мусить до справи заняти якесь становище.

НАПРУЖЕННЯ МІЖ КАТАЛЬОНІЄЮ И ЕСПАНІЄЮ

МАДРИД. — Катальонський уряд здержав ревізію уряду за амуніцією, які переводять нині по цілій Еспанії.

До Катальонії приїжджають лівіші провідники з Еспанії та закликують Катальонців не слухати центрального уряду Еспанії. Проти катальонської автономної політики виступають остро католицькі органи, котрі стоять за реставрацію королівства для цілої Еспанії.

ДЛЯ ЗАТВЕРДЖЕННЯ ІТАЛІЙСЬКО-ФРАНЦУСЬКОГО ЗБЛИЖЕННЯ.

РИМ. — Французький міністер заграничних справ, Барту, має незадовго відвідати Італію для переговорів про дальше затвердження зближення між Італією й Францією.

Італійські ґазети чомусь дуже виразно підчеркують заперечення про союз між Італією й Францією.

СЕРБСЬКО-БОЛГАРСЬКЕ ПОРОЗУМІННЯ.

СОФІЯ (Болгарія). — Югославський король і королева відїхали вже з Софії до Білгороду серед величезних демонстрацій болгарського населення. Король Болгарії й Сербії погодилися облекшити зносини між двома краями. В тій цілі постановлено відкрити на сербсько-болгарській границі три нові пашпортові пункти та збиратися побудувати між Болгарією й Сербією дві нові залізничі дороги.

АМЕРИКА НЕ МОЖЕ ДІСТАТИ ПОДЕРЖАЯ.

ВІДЕНЬ. — Австрійський уряд, котрий арештував капітана Івана Подержая, мужа пропавшої без сліду Американки Агнеси Тоґверсон, відомої нюйорської адвокатки, не буде відай могти видати його Америці, бо австрійський суд признає за кривоприсягу тільки фальшиві зізнання перед судом, а американський хоче його судити за фальшиві зізнання в бюрі подружа.

Австрійський суд міг би видати його за двоженство, але американський уряд не має на це незбитих доказів.

Кажуть, що американський уряд уже повів з австрійським урядом переговори про відослання Подержая до Сербії, котра видалаб його за кривоприсягу, бо її закони про цей злочин подібні до американських.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holiday at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
Edited by Editorial Committee.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.
Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.
За оголошення редакція не відповідає.
За кожду зміну адреси платиться 10 центів.
З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.
Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союза: BErgen 4-1016.
Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

У ВЕЛИКАНА ГЛИНЯНІ НОГИ

За останні місяці большевицький уряд у Москві робив ріжні непередбачені кроки, які большевицьким оборонцям справляли немало клопоту.

Коли залицяння Москви до Варшави вже почали трохи затиратися в людській памяти, Москва стала кидати очком то на націстичну Німеччину, то на буржуазну Францію, та на цю страшну, большевиками здавна опльовану Лігу Націй. Цього останнього кроку большевицькі агенти ще й досі розумно не пояснили. Деяке світло кинув на ці факти добре поінформований „Манчестер Ґардієн", коли він написав, що правдоподібно німецько-польське зближення розчисляє на скорий упадок большевицької диктатури на випадок, якби Росія мусіла піти до війни.

„Манчестер Ґардієн" не писав, що він думає про ці розрахунки Польщі й Німеччини, але читачі його мали враження, що Польща й Німеччина, як найближчі сусіди Росії як держави, в ній дуже зацікавлені, можуть добре знати, що властиво в Росії діється. Читачі знали, що якби газета хотіла підчеркнути, що розрахунки Польщі й Німеччини на упадок російської большевицької диктатури на випадок війни не оперті на розумових основах, то газета була би це певно сказала. Замісць цього газета дозволила читачам лишитися з враженням, що большевицька диктатура це дуже слаба влада, яка розлетиться під першим потиском війни.

Дня 25 вересня писав денник „Ню Йорк Гералд Трибюн" про продаж Росією Східньо-Китайської залізниці Японії. Ґазета приходить до переконання, що й самий продаж і умови цього продажу є доказом слабости Росії. За цю залізницю Росія здавна побивалася. Вона обіцяла боронити її до останньої краплі крови. Коли нарешті прийшло до торгів за продаж залізниці, Росія говорила про 200 міліонів долярів. Потім запевняла, що нижче 150 міліонів не буде. Тепер вона пустила її за несподівано низьку ціну, бо 50 міліонів!

Нині большевицькі агенти мають тяжку роботу доказати, що ця низька ціна це доказ сили Росії. Мовляв, не бачите, що Японія заплатила за залізницю? А не знаєте ви, що Японія ніколи не платить за те, що вона може взяти силою? І додають вони: Чи не знаєте, що Росії ця залізниця не була потрібна, що вона й так не приносила Росії користи?

Забувають при тому, що як залізниця не приносила Росії користи, то тільки тому, що Росія не мала сили проборкати нападів і саботажу на залізниці. Отже ще раз не мала сили.

ПОЛЬСЬКО-АМЕРИКАНСЬКА АРМІЯ ПІДЧАС СВІТОВОЇ ВІЙНИ

(Надіслана стаття).

I.

У Вашім орґані була вже бесіда про це, що головною причиною української програної у світовій війні було це, що Українці всі свої надії поставили лиш на одну карту, то є на карту осередніх держав, тоді, як Поляки поставили і на ту карту і на карту антанти.

Коли антанта побідила, то побідила й Польща, котрої самостійність поклав Вилсон як 13-тий у своїх славних 14 пунктах. Українську політику в Галичині і на Буковині провадив Румун з роду, посол Василько, сталий аґент кожночасного австрійського міністра-президента, а за ним ішли вже послушно Галичани Романчук і Кость Левицький. Василько не допускав і думки про порозуміння з антантою, а коли Чехи, знаючи добре воєнну ситуацію, зробили українським послам пропозицію порозуміння з антантою, то ту пропозицію відкинено.

Чехи відразу станули по стороні антанти і зорґанізували на Україні з полонених свій леґіон, котрий перейшов цілу східню Европу й цілу Азію та прибув потім до вітчини.

У Злучених Державах знайшовся був чоловік з великим політичним змислом, покійний д-р Володимир Сіменович, котрий підніс думку орґанізації Українського Леґіону по стороні антанти. Однакож якийсь дурень, котрого імя я, на жаль, забув, виступив проти тої думки, висміяв її, а тупоумні рутенці, вірні „найяснішому", пішли за ним, хоч нагода була для нас незвичайно корисна.

Масарик і в Америці зорґанізував був ціпко своїх Чехів, котрі підчас цілої війни запомагали тисячами долярів його політику і його товариша Бенеша та причинилися немало до орґанізації Чеського Леґіону також в Америці. Головний Чеський Народній Комітет основано в Парижі, а антанта, видячи, що коло нього стоїть і мілітарна сила, узнала його за правовий чехословацький уряд, котрому й віддала новооснovану чехословацьку републику.

Підчас визвольної боротьби наші земляки зі Злучених Держав і з Канади не помагали нам ні грішми ні людьми, хоч і з чужої преси мусіли знати, що Українці борються за своє право. Аж коли галицько-український уряд мусів переселитися до Відня, щойно тоді вплинула деяка поміч і з Північної і з Полудневої Америки. З тої останньої привіз невелику суму звісний поет Петро Карманський.

Хто читає світову пресу, той знає дуже добре, що тепер загострюються чимраз більше відносини між Совітами і Японцями і що вибух війни між тими державами, як не тепер, то на другий рік є певний. З тої то причини большевицький міністер справ заграничних, Валлах-Літвінов, кидається на всі боки по Европі і заключує союзи, щоби на всякий випадок мати европейські плечі обезпечені. Однакож не так тяжко заключити між двома державами договір, як ще лекше такий договір зірвати, бо причина в часах воєнних легко знайдеться. Отже треба числити на це, що й Польща таку причину знайде, тимбільше, що її властивий провідник дуже добре розуміє, що Росія буде все так довго небезпечною для Польщі, як довго в її склад буде входити Наддніпрянська Україна, як довго Росія буде мати доступ до Чорного моря. Отже можна бути певним, що підчас найближчої великої війни українське питання буде висунене на перший фронт, бо навіть великий польський політик Роман Дмовський у свій книжці „Свят повоенни а Польска" є переконаний, що вже у недалекій будучности повстане самостійна українська держава, яка буде числити біля трицять міліонів людности. Він журиться лише тим, що до тої бідної України назбігається багато всяких авантурників, щоб обсадити що найважніші посади.

Ми можемо полишити п. Дмовському ту журу про провідні круги будучої української держави, але приймаємо передовсім до корисного відома, що він у те повстання української держави вірить. Очевидна річ, що й ми у це вірити мусимо, але з другої сторони мусимо й за це дбати, щоби нові історичні події не заскочили нас іще більше, як у 1914-тім році, як то кажуть Москалі, „в расплох".

Про положення Українців у Польщі знають наші американські браття і з Вашого орґану і з часописів українських, що приходять з краю. Я мушу тут піднести, що в моїх виводах буду брати на увагу лише справу Великої України, а полишу питання західньо-українських земель на боці. Роблю це — раз, стоячи на становищі такім, яке висказав д-р Стефан Шухевич в останньому реченню своїх інтересних споминів, а подруге тому, що я є громадянином польської републики і не смію нічого некорисного проти неї писати. Заки отся моя стаття дійде зі Львова до Вас, буде вона вже по дорозі перечитана людьми, до котрих я її певно не адресував. І тому Вп. Читачі повинні мене розуміти...

Річ ясна, що на випадок повстання на Великій Україні мусять поспішити їй з поміччю як західні Українці так і українські еміґранти, а передовсім іміґранти. Поміч та мусить бути головно військового характеру. Бракувати буде іменно нашим братам військових старшин, „офіцирів", бо слаба надія, щоби большевицькі старшини, хоч і з України родом, захотіли взяти провід в українськім повстанню, а то тимбільше, що большевики дають їх засадничо до мосвовських полків, що стоять на Сибірі і взагалі далеко від України. Не можемо числити на петлюрівських старшин, котрі тепер жиють у Польщі. Вони вступили переважно до польської армії і там засимілювалися. Колиб навіть у них і була в душі ще яка іскорка українського патріотизму, то всеж таки вони будуть воліти лишитись і надалі в польській армії, ніж рішатися на непевне і підставляти здорову голову під непевне українське повстанське евангеліє. Для характеристики наддніпрянської еміґрації позволимо собі навести ось який факт:

У Франції жиє багато чисто українських еміґрантських родин, то є таких, у котрих чоловік і жінка є Українцями. Можна було припустити, що ті родини, жиючи серед французького моря, пофранцужились і тому говорять у сбее вдома по французьки. А коли не так, і вони почувають себе Українцями, то річ очевидна, вони повинні: і родичі між собою, і родичі з дітьми говорити по українськи. Одначе тут бачимо власне щось цілком непонятне і незрозуміле: значна частина тих українських родин у Франції вживає в себе вдома мови **московської.**

Я гадаю, що аж це доперва вияснить нам основно факт, чому Петлюра, Грушевський і інші наддніпрянські патріоти не були в силі з **такого** матеріялу збудувати самостійної української держави.

І чи від **таких** наддніпрянських патріотів можемо сподіватися, що вони схотять приготовлювати на еміґрації офіцирський корпус для будучої української, повстанської армії?

Коли наддніпрянська еміґрація справді дасть дещо для того корпусу, то спасибі їй, однакож це буде лише крапля в морю. Для будування самостійної наддніпрянської України треба буде допомоги передовсім і таки головно від української іміґрації, що жиє в Злучених Державах Америки і в Канаді, і це мусять наші браття, що жиють за океаном, ясно і чим скорше поставити перед очі. Ніякі тут викрути не поможуть. А коли вмієте влаштовувати всілякі патріотичні свята та співати „Ще не вмерла" і „Червону калину", котру, як чванитеся, хочете вгору „піднімати", то мусите тепер ділом показати, що ви до цього й справді готові та що радо — як співаєте у пісні „Не пора" — поляжете, щоб волю і славу і честь здобути Рідному Краєви.

Ми знаємо і читаємо і в часописах і в листах, що у Вас в Америці „депресія", однакож і це мусите зрозуміти, що біг всесвітньої історії не буде ломити собі голови над тим, чи у Вас „депресія" ще панує, чи ні. Дуже тяжко провинились наші Американці підчас світової війни, але не сміють вони знову приймати на себе нову, і ще тяжчу вину серед грядучих подій. Це, що зачнеться мабуть незадовго на Далекім Сході в Азії, не скоро скінчиться, але не треба забувати, що в таких преважних і рішаючих епохах рішає передовсім першенство, зискання на часі.

Нема часу по руснацьки чіхатися в голову та багато надумуватися. Нам Ви Вашою „депресією" не заімпонуєте, бо і ми маємо нашу рідну „крізу", котра нас просто за горло тисне. І ми з охотою оснувалиб тут на Західній Україні „школу для старшин", але польська влада на таке не позволить. Це можливо лиш у Вас, бож і Поляки переводили таку орґанізацію за океаном, заки ще Америка сама виповіла осереднім державам війну.

І тут уже мушу піднести, що Поляки зі Злучених Держав дали своїй европейській вітчині поміч у висоті 25,000 мужви і старшин, і про це власне ми поговоримо в наступній статті.

Юрій Горовенко.

СПІЛЬНИМИ СИЛАМИ ВСІХ.

Недавне минуле нашої нації, боротьба за незалежність 1917—1920 р.р. належить вже до історії. І наш обовязок лежить у можливо кращім пізнанню цієї історії, щоб знати наші добрі сторони й наші хиби й тим ліпше бути підготованими до дальшої боротьби за остаточну ціль. Багата література на цю тему дає підстави думати, що Українці дечого таки навчаться з лекції програних змагань, щоб побідно станути до них удруге. Але сама видавнича діяльність тут ще не вистарчає. Велике значіння, наприклад, має плекання стрілецьких могил і взагалі зберігання в широких верствах населення традиції визвольних змагань.

Під сумним враженням того, як систематично нищились ворогами всякі, хочби й найдрібніші памятки нашої боротьби, виникла у кількох старших Галицької Армії думка заложити Музей для зберігання таких памяток на невтральному ґрунті. Так прийшло майже десять літ тому до заснування в Празі в Чехословаччині Музею Визвольної Боротьби України.

Музей розростався дуже швидко; звідусіль плила сила експонатів, і тепер уже Музей може похвалитися з деяких ділянок українського життя прямо унікальними збірками. В повній вірі, що громадянство зрозуміє ролю цих збірок, яку вони можуть відіграти і як елемент традиції, і як сировий матеріял для дальшого всебічного вивчення історії нашого відродження, Товариство постановило влаштувати збірку з ціллю вибудувати для Музею окремий будинок, бо й найбільше помешкання не моглоб вже задовольнити, навіть найскромніших потреб належного розташування збірок. З огляду на скрутні матеріяльні обставини постановило Товариство обмежитись покищо невеликою дво-поверховою камяницею в твердій вірі, що ні один свідомий Українець не зречеться хочби найменшим датком заманіфестувати свою пошану до національної традиції, репрезентованої збірками.

Вже майже два роки тягнеться збірка, й результати її дуже поважні. Її треба гідно закінчити! Треба, щоб в десятиліття заложення Музею в Празі станув окремий будинок з памятками з часів нашого відродження та державности! Не забувайте, що всі европейські народи докладають великих старань на впорядження своїх історичних Музеїв, що грають велику ролю в формуванні молодого покоління. Не забувайте, що здвигнений в такий час у центрі Европи власними руками Український Музей буде могутнім знаряддям для нашої закордонної пропаґанди. Не забувайте, що обовязком кождого культурного Европейця є дбати про памятки визволення свого краю й народу. Тільки при співучасти кожного Українця може бути збудований Музей.

Д-р Мла.

Володимир Левицький, У. С. С.

В „СОЮЗНИЦЬКИХ" ТАБОРАХ ДЛЯ ПОЛОНЕНИХ ТА ІНТЕРНОВАНИХ

(12)

13. IV. Наш театр дає що дня вистави. Раз артисти державного театру, які жиють у таборі, то знову кінний мазепинський полк. Це одинока тепер розрада, забуття того, що довкола бачиш, та про що більше знаєш, як інші.

14. IV. Сидимо дальше та вижидаємо, коли виженуть нас із таборів до якої Бразилії або розгонять на чотири сторони світа. Ризький мир буде ратифікований 18. ц. м. й тоді остаточно рішена буде наша дальша доля. В природі чудова весна, але тут за дротами, не чуєш її чару насолоди. Минає безповоротно гарний час молодости. Сидиш за „союзницькими" дротами, тратиш останні гарні сили, а що далі буде?! Виглядів на наші успіхи тепер вже майже нема. Вибрана нами дорога завела в глуху вулицю, з якої вороття нема. Розпука обхоплює тебе, коли подумаєш глибше, як поводяться з нами, вязнями, за дротами. Минають марно молоді роки, старієшся з кожним днем. Дедалі то й думки не збереш, щоби виконати якусь працю. „Казьонна" школа табору: бридка їжа, революція в жолудку; „повірка" з криками-галюканням, спання тілом і духом — ох, яке це все бридке! Стаєш відлюдком, бо так умовини диктують. Якщо не хочеш засмакувати польських пак та криміналів, то мало з ким стрічайся та балакай. — Ця наша поведінка ще більше казить типів. Вони, не маючи поля до попису, продумали нову чудасію, а властиво стару, — повторювану за московсько-польським диктатом: — є два народи Галичанів і Наддніпрянців. Ми знову відсунені та під „особлившим" доглядом. Одно щастя, що не всі такі; є доволі прекрасних характерів і серед наших наддніпрянських братів. Вони мусять, подібно як і ми — бути дуже обережні. Ось таке страшне жниво збирає нова шпіцлівсько-провокаторська система таких наших типів, які роблять тим службу нашому національному ворогови, вчорашньому „союзникови".

16. IV. Завтра кінчаться курси старшинської школи, а зачинаються нові, артилерійсько-технічні. Ризький мир ратифікували обидві сторони, обміна нот буде при кінці цього місяця. Тоді жде нас незавидна доля. Вже тепер вислав Чічерін (большевицький закордонний комісар) до Сапіги ноту, в якій нарікає, що Польща попирає совітських ворогів на своїй території. Також Раковський має вислати подібну ноту в імені т. в. Радянської України проти українських відділів. Помаленьки починають позволяти таборовцям шукати собі якоїсь праці. Видно, що Польща рада би легким способом розвязатися з нами. Надійшов дозвіл іти відділами на весняні роботи по польських дідичах. Прекрасні вигляди! А щоб їх всіх стерло на макове зерно!

20. IV. Роздають свідоцтва абсольвентам старшинської школи. Вечором вистава „Світ без бужчин" і танці з цеї нагоди. Приявні є й польські офіцири. Не обійшлося без скандалу. Підхмелившы собі забагато, заборонив полк. Ольшевський забаву по 4 годині, хоч довудство обозу дало свою згоду до 6 рано. Наші і польські старшини образилися. Без таких і подібних інцидентів ледви обходиться яка імпреза. Московське виховання показує свої роги, а особливо, як не бракує алькоголю.

23. IV. Зачалось артилерійська школа, до якої я також вступив. Артилерійські старшини — це дійсно дібрана публика, що аж любо з ними разом учитися.

25. IV. Навчання провадяться кожного дня. Є багато праці, бо предметів доволі та тяжкі. Ввесь час муситься присвятити цьому заняттю.

28. IV. З Відня прийшли відомости, що ґен. Греків зі своєю військовою „партією" та партія соціялістів-самостійників (яке чудернацьке поняття!) з Макаренком, Андрієвським і Кривецьким утворили якусь нову „чудасію", нову партію, новий уряд і т. д., і т. д. Ця нова шопка виступає проти Петлюри та хоче в союзі з Францією створити нову „директорію". Такі заходи зроблено в Парижі. В справі Галичини заявляють ці панове повну безінтересовність та вважають її політично-правне положення внутрішньою справою Польщі. Отже, як виходить, — ця братія грає на тих самих інструментах, тільки хоче мати нових танцюристів! Проти цього запротестувала Українська Національна Рада у Відні з Шелухіном та Перфецьким перед Лігою Націй. Ще більше колотять наші отаманчики без голови українську справу за кордоном. Це вже не перший перехід Грекова з одної констеляції в другу. Це не принесе йому ніякої користи, ані помочі армії У. Н. Р. собі не зеднає, бо вона й так тепер знаходиться перед ліквідацією. Зміст поданої тут декляpації свідчить найкраще, на яку службу пішли ці нові яничари власного народу. Ось він, дослівно з похибками, виглядає так:

Deklaracja.

Zebrani przedstawiciele partyj i ugrupowań ukraińskych, zważywszy obecny moment polityczny, uważają za niezbędne ustalić, co następuje:

1) Rząd otamana Petlury, w obecnym jego skladzie dowiódł swej absolutnej niezdolności do urzeczywistnienia odrodzenia narodowej Ukrainy i uwolnienia terytoryum od okupacyi bolszewickiej.

2) Rząd otamana Petlury musi być zmodyfikowany i uzupełniony przez elementy reprezentujące sfery narodowe, polityczne i demokratyczne Ukrainy.

3) Narodowy Rząd ukraiński winien dążyć do uwolnienia Ukrainy od bolszewizmu i anarchii oraz ustalić w kraju system demokratyczno-republikański (o! це найважніше!) i porządek społeczny.

4) Narodowa Republika Ukraińska musi wejść w ścisły sojuz wojskowy, polityczny i ekonomiczny z Polską i Francją. (Читай: їхній васаль!).

5) Żywotnym interesem Republiki Ukraińskiej jest skonsolidowana i trwała egzystencya państwa polskiego. (Це найбільша жура тих слуг).

6) Wszystkie porozumienia i traktaty zawarte dotąd między Polską i Ukrainą muszą zachować swą siłę i winne być uzupełnione przez nowe traktaty korzystne dla obu państw.

7) Ze względu na to, że sprawa Galicyi Wschodniej jest wewnętrzną sprawą Rzeczypospolitej Polskiej (так?!) Narodowy Rząd Ukraiński oświadcza w kwestyi tej swoje zupełne disinteressment.

8) Połączone miarodajne sfery polityczne socyalne i narodowe Ukrainy muszą bezzwłocznie zwrócić się mocarstw Ententy celem uzyskania ich pomocy i protektoratu dla sprawy Ukrainy okupowanej przez bolszewików.

Wiedeń, 24 marca 1921 r.
Gen. Greków, Dr. Andrijewski, A. Makarenko.

Табор приняв цю вістку з обуренням. На власній шкірі випробовуємо практично ласку „союзника". А тут новий досвід, який хочуть його аранжери — політичні авантурники ще маркантніше проводити на нас. Шевченкові слова: „грязь Москви, варшавське сміття, ваші ясновельможнії пани" — мають тут знову своє найкраще приміненння. Сьогодні Велика Пятниця. Обхід з плащеницею при великій військовій параді.

(Дальше буде).

НА БІЖУЧІ ТЕМИ.

АВТОР ПРО СЕБЕ.

В Англії появилася книжка Дж. В. Н. Соливена під наголовком But for the Grace of God. Є це ніби повість, а в дійсности власний життєпис автора.

Каже автор: У більшости людей приходить, скорше чи пізніше, потреба зробити перегляд з усього життя.

З його боку цікаво зробити цей перегляд, а зі становища читача цікаво вглянути в чуже життя.

Та не кожда книжка про себе цікава іншим людям. Щоб автобіографія була цікава іншим, автор мусить бути отвертим та дивитися на себе тверезими очима.

АВТОБІОГРАФІЯ АВТОРКИ.

Американська письменниця Мері Остин видала недавно свій життєпис, котрий тепер набирає широкого розголосу. Називається він: Earth Horizon.

Розголос її власного життєпису такий широкий, що багато критиків, критикуючи книжку, розглядає ще питання: чому саме книжка набрала такого розголосу?

Приходять критики до переконання, що письменниця є справжня автобіографістка. Себто вона спеціяльно надається до писання власного життєпису. А надається на цетим, що вона має безкомпромісову цікавість до власного життя.

ГЕРОЇ НОВОЇ ІРЛЯНДІЇ.

Один з ірляндських борців за ірляндську незалежність, Десмонд Райен, написав власний життєпис під наголовком: Remembering Sion.

Книжка має широкий покуп поза межами Ірляндії, навіть у ворожій Англії, бо, хоч автор пише власний життєпис, він властиво пише про відважних мужчин і жінок, котрі заризикували всім, що мали, для ідеалу.

ХРОНІКА ПОЖИТОЧНОГО ЖИТТЯ.

В Америці знову знаходить багато читачів власна біографія Джеймса Велдона Джансона під наголовком: Along This Way.

Автор книжки — американський Мурин; та проте його книжкою зачитуються не тільки Мурини, але й білі Американці. Цікавляться життям Мурина тому, що він вів ріжноманітне, але пожиточне життя. До того автор розкриває безпощадно не тільки білих, але й себе, приміром, коли, пишучи, що його раз малощо не злінчували білі як запідозреного за те, що він був цілу ніч у парку з білою жінкою, він каже, що жінка була чорна.

З ріжних лекцій, які виходять для читача при читанню цього власного життєпису, читач певно запамятає собі, що білі пани півдня, котрі все хваляться, що вони знають Мурина, в дійсности Мурина не знають; зате Мурин пізнав білого пана з полудня наскрізь.

КІЛЬКА ЖИТТЄПИСІВ В ОДНІЙ КНИЖЦІ.

В Англії появилася книжка, що має життєписи аж десятьох письменників.

Як багата вона на цікаві річи, можна вносити, приміром, з такого факту, поаного про великого російського письменника Турґенєва: коли один біограф спитав його за один з його перших творів, Турґенєв відповів, що він нічого вже не знає про те сміття.

УКРАЇНСЬКІ ПОВСТАНСЬКІ ОТАМАНИ

Ґенерал Омелянович-Павленко, закінчуючи свою працю про „Зимовий похід", у ч. 4-тому „За державність", дає характеристику українського типового вояка. Ця характеристика дуже влучна й правдива, а тому дозволю собі подати її тут. Кажучи про те, що від самих початків орґанізації української армі по революці 1917 року в ній явилися два психольоґічні типи вояка, ґен. Омелянович-Павленко характеризує їх так:

„Для першого типу війна існує для війни; вона — його стихія. Апаратом боротьби в нього являється досить мозаїчна орґанізація: в людському складі можна було бачити, кого хочете — від старшини й козаків високої кваліфікації та з високими моральними якостями до ляндскнехтів, Хінців, Лотишів і т. д.: між худобою — верблюди, коні, воли. В узброєнню теж безсистемність, імпровізація.

„Особа командира-отамана в такому орґанізмі відогравала найбільшу ролю; то була персона ґрата. То був тип, що за своєю вдачею наближався сильно до морських розбишак, з тією ріжницею, що імпульсом були не грабіжницькі інстинкти, а розпалений до білого гарту патріотизм, пімста за заподіяні кривди, свідомість необхідности й т. д. У нас, у нашій дійсности, вони набрали спеціяльного кольориту; рамці реґулярної армії для них були затісні; степ, де вони моглиб гарцювати, був для них природньою ареною.

„Перебування подібних вояків в армії взагалі було винятком, але в умовинах походу 1918—1919 рр. вони були бажані; більше того: їм належало віддати першенство, й елементи реґулярні це зрозуміли — навіть більше скажу — уважливо й пильно приймали від них їхні способи боротьби. Звичайно, як правило, треба числити, що з виступленням даної особи з лав спинялося й орґанізаційне життя частини й, навпаки, народжувалося там, куди вона особисто переносилася, словом, подібно до ролі матки в бжолиному рою.

„З другого боку ці саме партизани на час зимового походу, коли вони ввійшли в стан дотику з реґулярними частинами, зробили певний поступ: щоденна дійсність усе більше змушувала їх поправляти свої орґанізаційні, тактичні і політичні методи; типи подібні до Волоха, Григорієва, Божка остаточно банкротують, а лишаються на поверхні лише ті, що виказали здібність до змодернізування, як Тютюнник, Дяченко й інші. Їхня витревалість, активність, зручність у тяжких умовинах давала значну поміч для справи нашої національної боротьби, але всеж властиві їм риси, що саме (про те всім відомо) вимагали ставитися до них як до чинників екстра-сильних.

„Поруч із ними стоїть нормальний і звичайний для нас тип вояка, що для нього війна являється засобом, тяжкою повинністю. Цей останній тип числом переважає".

Про позитивну сторону цього типу українського вояка ґен. Омелянович-Павленко багато писав у своїх попередніх працях. Оцінку нашої визвольної боротьби на Великій Україні треба завжди робити, памятаючи отсих два типи вояка, й нарешті треба сказати собі отверто, що нема чого нам ґльоріфікувати отаманію, яка завдала більше шкоди, ніж користи для визвольної боротьби. Всі перші й наболючіші удари по українській армії зробили були оті отамани, хоч по свому й гарячі українські патріоти, як Зелений, Григоріїв, Тютюнник, Волох, Ангел, Біденко та кілька дрібніших, не числячи анархіста-бунтаря Махна, який ніякого національного почуття не мав.

Своїм ударом у запілля української армії під Києвом Зелений причинився до першого розгрому української армії большевиками; своїм переходом до большевиків під Одесою Григоріїв і Тютюнник віддали большевикам, а потім Денікінови ввесь південь України й замкнули доступ українській владі до Чорного моря; нападом на урядові війська й скарбницю в Любарі, а потім переходом до большевиків Волох причинився ще до більшого розгрому української армії та переходу значної її частини на польський терен, де Укранців інтерновано, й т. д. Всі повстанські зриви приносили більше шкоди ніж користи українській визвольній боротьбі, дезорґанізуючи її, а в багатьох випадках підбурюючи населення проти української армії й влади. Самі отамани в боротьбі за владу нищили один одного; дезорґанізували навіть реґулярні частини армії, вербуючи з них собі „повстанські війська", але рідко коли виконували загальне боєве завдання, коли були на фронті реґулярні армії, й часто несподівано кидали фронт, або розвивали таку боєву акцію, яка шкодила армії.

На жаль, в українській літературі, як у красному письменстві так і в воєнно-делітантських писаннях, підносять високо повстанських отаманів як героїв, патріотів і конструктивних типів. Цим робиться велику шкоду для виховання українських мас і для психольоґічного підготування їх до того, що годі шукати в анархістичних, хоч і дуже героїчних виступах ратування української справи. Тепер минули часи, коли невеличка й добре зорґанізована, хочби й повстанська армія, могла розбити реґулярну армію противника й принести користь певній справі. Це зрозуміли відразу навіть большевики, а тому вони кождого окремого „отамана" включали в реґулярну армію й брали його в залізні шори та тримали під терором і доглядом; а коли приходила відповідна година, вони такого отамана нищили, якщо він не підляг цілковито їх дисципліні, не став реґулярним вояком і не слухав розказу команди. Для першого випадку є яскравим вбивство кінотчика Котовського, знищення кіннотчика Жлоби, викинення з армії моряка Дубенка й т. п., які були повстанськими отаманами. А приміром другого типу, що упокорився, є Буденний та кілька дрібніших отаманчиків.

Армія польська, лотиська, естонська, литовська й фінляндська не мали „отаманів" і не мали отаманії, яка дезорґанізувалаб їх боротьбу. И ті держави без отаманії здобули свою незалежність. Отже виходить, що державу можна збудувати й без отаманів — отих постійних кандидатів на диктаторів і „одиноких спасителів України". Мусимо виховувати свої маси в тій свідомості, що сувора дисципліна, певна орґанізація й модерний устрій армії забезпечують не лише тимчасовий успіх та ефекти, але й закріплюють все те, що здобудеться в кривавій боротьбі. Не тип отамана й нереґулярного повстанця маємо виплекати серед нас, а тип модерного вояка. Тому нема чого курити ладаном на славу отаманів-бунтівників, а треба підносити геройство, відвагу й позитивність модерного вояка, який уміє бути хоробрим, відважним і дисциплінованим та все готовий чесно й ретельно виконувати те, що йому доручить команда.

В. К.

НЕМА РАДИ НА ЛИСУ ГОЛОВУ.

Чому в деяких людей вилазить волосся і голова „лисіє"? Причин медична наука ще й досі не знає. Догадуються, що слабість нервів має в тій справі деяке значіння, а в деяких випадках буває венерична недуга. Та взагалі це виїмок і звичайно власник лисої голови є нормально здоровою людиною.

Медицина не знає теж ніякого способу, щоб волосся наново поросло. Одна рада — погодитися з фактом тай не журитися, що голова лиса. І передусім не шукати ліку та не пробувати всяких мастей і смаровил, бо це нічого не поможе. Багато з продавців таких мастей самі лисі.

Інша справа, коли волосся щойно тільки починає вилазити. Тоді звичайно ще можна вратувати хоч і рідку чуприну, змиваючи її доброю тонічною водою та вичищуючи мішаниною алькоголю і касторки. Помагає також масаж. Але на все те вже запізно, коли волосся вже нема.

ЖИДИ Й СОЮЗ НАЦІЙ.

(УП) Недавно відбулася в Женеві світова жидівська конференція. Багато на ній балакалось всячини, але тон надавала таки німецько-жидівська борня останніх років. Також заняла конференція своє становище щодо положення жидівства в Совітах, нарікаючи на те, що Жидам там зле живеться. Тому рішено використати факт вступу большевиків до Союза Націй в тому напрямку, щоб Совіти признали Жидів як національну меншість. Розуміється, що ані словечком не згадано про те, що Жиди в Совітах, хоч у меншости, верховодять більшістю. Не вдоволили Жидів большевицькі заходи коло створення самостійних жидівських републик на Україні та на Далекому Сході в українських кольоніях. Між іншим та конференція, може одинока в світі, похвалила меншинову політику Союза Націй і узнала її за проґрес високої ідеї справедливости й свободи. Були позакулісові голоси, що не варто цього робити, бож той конґрес лише чисто формальний і паперовий, а на доказ цього покликуванось на судьбу меншостей у ріжних східніх державах, що її заґарантував Союз Націй. Багато часу присвячено положенню жидівства на Україні та їх упослідженню. В це одначе ближче не будемо входити з тої просто причини, що кому як кому, але нам це упослідження найкраще відом всій його величі і далекосяглости.

Рівночасно з тією жидівською конференцією відбулась ще й друга, що мала одначе інакшу назву, а саме всесвітній конґрес пацифістів у місті Льокарно. Там теж займалися жидівською справою, не називаючи її по імені. Там теж рішено подякувати Союзови Націй за його велику працю над береженням свобід національних меншостей. Ясно, що секретаріят Союза Націй, чи краще сказати Французи, дуже радувались тією резолюцією, посміхаючися заразом над людською глупотою. Цей конґрес виявив уже більшу розбіжність щодо поодиноких точок нарад, бо на ньому делеґації були примушені боронити інтересів своїх країн, яких вони почували себе патріотами. Таке ставлення справи викликувало в дійсних пацифістів, цебто людей менше або більше відданих паризькій масонській льожі, негодування. Конґрес закінчився нічим, бо практично розолюція-привітання большевикам з приводу їх вступу в Союз Націй лишається фразою, вже заздалегідь підготованою як на одній так і на другій конференції за вказівками червоної Москви.

На обох конґресах впало кілька слів, і то „моцних", на адресу Українців.

ЧОЛОВІК І ЖІНКА.

(З казок африканських Муринів).

Як Бог сотворив світ, хотів випробувати серце чоловіка й жінки. Закликав до себе на бік чоловіка, дав йому ніж і сказав:

— Чуєш! Нині в ночі, як твоя жінка засне твердим сном, візьми цей ніж і пробий ним її серце.

Чоловік узяв ніж.

Потім Бог закликав до себе жінку та сказав їй:

— Чуєш! Нині в ночі, як твій чоловік засне твердим сном, візми той ніж і пробий ним його серце.

Того дня чоловік ходив сумний та роздумував. „Убити свою жінку? Годі. Не зроблю того". Кинув ніж у ріку та подумав собі, що скаже Богови, що загубив десь ніж.

А жінка взяла ніж і тієї ночі, як чоловік заснув твердим сном, підкралася до його ліжка, готова вбити його. Тут нараз зявився Бог і каже: „Погане сотворіння. За те, що твоє серце таке лихе, ніколи не маєш мати заліза в твоїх руках. Твоє місце бути на полі та біля ватри. — А ти, сказав Бог до чоловіка — тому, що ти добрий, будеш володарем і будеш носити зброю".

ЯК КАРАЛИ СМЕРТЮ ДЕРВІШІВ У МЕНЕМЕНІ

Як ми вже повідомляли, в турецькім містечку Менемені повісили 28 дервішів секти накшбенд. Правдоподібно воєнний суд у Менемені засудить іще інших дервішів і їх прихильників. Як повідомляють останні вісти царгородських часописів покінчилася судова розправа першого гурта обвинувачених, числом 105. З тих 27 увільнили, 41 засудили на умовну вязницю від 1 до 24 літ, 37 обвинувачених засудили на смерть, одначе 5 замінили кару смерти на тюрму з огляду на їх високий вік, а 2 обвинувачені померли в тюрмі, отже число засуджених на смерть упало до 30. Національне зібрання турецької републики затвердило кару смерти на 28 осіб. Між тими був один Жид.

Що сказав Жид.

Той то Жид, що називається Йосиф Гаїм, сказав на свою оборону у воєннім суді таке:

— Привезли мене сюди лише тому, пане суддя, що я кричав: „Хай жиє Шеріят!" (Шеріят — канонічне право могамеданців, у противенстві до звичаєвого і світського права). Із Шеріятом я не маю нічого спільного. Я Жид і не мішаюся до інших справ. Моєю одинокою працею було грати в карти в каварні, хоч я був завзятим сербеджі-членом турецької політичної партії Сербест-Джумгуріет". (Це опозиційну партію зорґанізував Фегті Бей, бувший турецький посол у Парижі з кінцем 1930 р., одначе на домагання Мустафи Кемаля її розвязали).

Всеж Гаїм помер, як смілива людина. Під шибеницею не втратив відваги, закинув собі власноручно петлю на шию та крикнув:

— Хай жиє турецька република!

Як згинув шеїк Есад.

ШеїкаЕсада, найвищого голову накшбендської секти, якому було 93 роки, а якого почитали т. зв. зітхаючі дервіші, вважали найнебезпечнішим орґанізатором того руху проти турецької републики. Як його замкнули в тюрмі, тяжко занедужав, тому мусіли його перевезти до менеменського шпиталю. Як лише довідався, що сина Алія засудили на смерть, так зворушився, що помер у шпиталі. Перед смертю сказав доглядачці:

„Дайте знати моїй родині в Царгороді, щоби молилася за мою душу, свого сина лишаю їм".

Алі, син шеїка Есада, просив президента воєнного суду, щоби позволив йому взяти участь у похороні свого батька. Йому не позволили.

Шеїк Есад по національности був Курд, тому вважали його співорґанізатором курдського повстання за волю. Турецькі часописи повідомляли, що той впливовий шеїк удержував звязки з анґлійським полковником Лоренсом, що нібито також мачав пальці в тім повстанні накшбендійців.

Як їх вішали.

Як лише Національне Зібрання турецької републики затвердило кару смерти на 28 засуджених, уставлено шибениці в ріжних частях Менемену. Більшість шибениць уставили перед головним мечетом, де були зібралися дервіші і їх прихильники. Кожен засуджений мав на собі білу сорочку, а на грудях табличку з написом: „Так карають ворогів републиканського режіму".

На менеменських шибеницях повисли 28 трупів, якими вихор вимахував сюди й туди. Турецькі урядові часописи твердять, що влада мусіла так строго покарати винуватців, щоби здавити небезпечний рух, зорґанізований накшбендською сектою, що колись була під охороною султана.

Головною причиною тих смертних присудів було, що накшбендські дервіші приймали по хатах своїх однодумців і відбували тайні наради накшбендської секти, хоч цю секту турецька влада розвязала в 1926 році. Одною з найзамітніших і найдивніших прикмет членів тієї секти є, що денно мусять кілька разів глибоко зітхнути.

Як утік засуджений перед шибеницею.

Як повідомляє турецький часопис „Акшам", Ізмаіл Оґгу Гусеін, що був сином також засудженого на смерть Гаджі Ізмаіла з Бозалану, пропав у загадочний спосіб.

Втікача Гусеіна привели під наглядом узброєних вояків під шибеницю. Вояки стояли може на півтора метра далеко від нього, а довкола було офіцирів і вояків може зі сто.

Гусеінове лице було жовтісеньке, очі мав примкнені. Руки звязані.

Гусеін підвів голову й ішов кілька метрів уперед. Як доходив до шибениць, побачив кілька білих тіней, що похитувалися. Голову нахилив уперед і ступав до шибениці. Потім пустився втікати. Насамперед кинувся в яму і тим гідним подиву способом очарував вояків. Вояки здумілися, лиш один полковник кричав:

— Біжіть, стріляйте!

Вояки пустилися за ним. Усі дороги були замкнені. Все пустилося в рух, і телефон і телеґраф працювали. Та дарма.

Потім прийшов із Анґори приказ покарати смертю засуджених.

Відомий кат Алі після того, як повісив 27 засуджених, прийшов у каварню пів до шестої години. Виглядав сумно. Його питалися про причину.

— Втеча того геріфа (чоловіка) нарушила мою кеф (радість), — відповів кат і додав: — Такі випадки трапляються часто під шибеницею. Засуджений втратить притомність ума, як лише його виведуть до шибениці. А як лише побачить шибеницю старається втекти.

Воєнний суд проголосив оповістку, в якій погрожує, що хто переховуватиме втікача або поможе йому, або побачить його, а не повідомить про те, буде засуджений на смерть.

Нещасний Гусеін скривався довший час, ішов від села до села. Та коли, вже дуже голодний, просив в одному селі селян, щоби дали йому що зїсти, селяни здогадалися хто він. Звязали нещасного та повідомили жандармерію. Його відставили до Менемену.

Що каже Ісмет Паша.

Турецький премієр міністрів Ісмет Паша сказав про останні події в Туреччині таке: Це сумне та страшне, що без огляду на нашу активність деякі території не хочуть признати нашої републиканської та цивілізаційної ідеї. Релігійні секти накшбендистів стараються відновити каліфат і старий режім.

PRESS REPORTS ON UKRAINE AND UKRAINIANS.

THEY ARE UKRAINIANS.

To the Editor of the Inquirer:

In the editorial "Russia's Place in the League" in the September 17 issue you state: "To restore Polish nationality, one of President Wilson's prime objects, some 4,000,000 Ruthenians, etc., became Polish citizens."

I take the liberty to correct this statement insofar that the 4,000,000 Ruthenians referred to in your editorial call themselves Ukrainians and their number, under Polish rule, amounts to around 7,000,000.

The name Ruthenian is commonly used by states that exploit the Ukrainian nation in the most inhuman way. To prove my statement I refer the reader to two books, published recently by the United Ukrainian Organizations of the United States, entitled: "Polish Atrocities and Famine in Ukraine," or to the debates in the British Parliament in regard to treatment of national minorities in Poland or the causes of famine in Ukraine under Soviets.

I assure you, sir, that all Americans of Ukrainian descent in Philadelphia and vicinity greatly appreciate your impartial attitude in the matter.

Walter Gallan,
President of the United American Ukrainian Organizations of Philadelphia.

Philadelphia, September 19.

(**The Philadelphia Inquirer**, September 26, 1934).

МОСКВА ВЕРБУЄ ВІЙСЬКОВИХ ФАХІВЦІВ.

(УП) З Далекого Сходу доносять, що тамошні Москалі-емігранти почали реєстрацію старшин-Москалів на еміграції. Червона Москва задумала цьому перешкодити і пустила чутку про пляновану амнестію для емігрантів. Заразом мається всім московським старшинам запропонувати вступ у червону армію на старшинські посади. Рівночасно з тим ходять чутки, що в Москві підготовляється декрет про звільнення з концентраційних таборів всіх інтернованих та про привернення горожанських прав так званим „лишенцям". Все те діється з огляду на наближаючийся конфлікт на Далекому Сході. Як бачимо, то Москва підходить практично до розвязки замотаних питань удержання цілости й єдности червоної Імперії.

ПОЧАТКИ АМЕРИКАНСЬКОЇ ПРЕСИ.

Перший друкований листок, похожий якнебудь на газету, вийшов у Бостоні в 1690 році під заголовком „Публічні події". Видавець, Ричард Пірс, заповів, що він такі листки в усяких новинами буде видавати що місяця, але на першім випуску скінчилося. Дальші видання британські власти заборонили за те, що Пірс також заповів, що буде оголошувати імена всіх осіб, „які в місті Бостоні розсівають фальшиві чутки". Чому це тогочасним властям не подобалося, годі знати.

Справжній початок американської преси рахується від „Бостон Нюс Леттер", яку почав видавати Джан Кампбел у 1704 році. Ціла газета — пів аркуша дрібно задрукованого паперу — була заповнена передруками з „Лондон Пост". У Лондоні вже виходило кільках газет з місцевими вістями. „Бостон Нюс Леттер" виходила до 1776 року. Підчас війни за самостійність Злучених Держав вона „тримала" з Англією і перестала виходити, коли Американці заняли Бостон.

Але за Бостоном зявилися вже періодичні видавництва в Филадельфії і Ню Йорку. У 1740 році було вже в Америці одинацять газет, у тім числі одна німецька.

Дальший розвиток американської преси показують такі числа: в 1800 році в Злучених Державах виходило 150 періодичних видавництв; у 1850 — 2,226, у тім числі 254 щоденних; у 1900 — 21,235, у тім числі 2,200 щоденних; у 1929 році виходило в Америці 2,086 щоденних газет, взагалі періодичних видавництв більш як 22,000. Те число включало теж 1,200 публікацій чужими мовами.

ФЛІС.

В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ І ФОТОГРАФІЙ ЧЛЕНІВ І ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗА ДО КАЛЕНДАРЯ НА РІК 1935.

Календар У. Н. Союза, який розходиться у багатьох тисячах примірників, є найліпшим середником до оголошувань поміж американськими Українцями. Хто має який бізнес, а залежить йому на тім, аби про нього знало як найбільше людей, повинен дати своє оголошення до календаря У. Н. Союза. Ціни є вельми приступні. Ціла сторона, 34 кв. цалів, коштує $22.00; половина $12.00; чверть $7.50. Перша й остання сторона в части оголошень по $28.00. Хто хотів би в своїм оголошенню помістити також і фотографію, чи то свою чи свого бізнесу, мусить прислати з неї готову до друку клішу; коли ні, то поносить кошт виготовлення такої кліші з фотографії то значить, що його оголошення буде стільки дорожче коштуватиме, скільки виносить кошт виготовлення з фотографії друкарської кліші.

Текст оголошень мусить знаходитися в редакції по день 30 вересня б. р. Гроші за оголошення належить посилати рівночасно. Оголошення на кредит безусловно не будуть друкуватися.

Фотографії Братств і Товариств. Відділи У. Н. Союза, а також кружки співацькі і театральні, школи, банди, які є при відділах У. Н. Сюза (коли який кружок, співацьке товариство і т. п. не є при відділі У. Н. Союза, таких не будеться поміщувати у календарі), хотілиби, аби їх фотографії були поміщені в календари на 1935 рік, зволять їх прислати на адресу „Свободи" найдальше по день 30 вересня б. р. Рівночасно проситься прислати з фотографією чек або моні-одер, виписаний на імя „Свободи" на суму $8.00. Ці гроші ужиється на покриття коштів виготовлення з фотографії друкарської кліші. Місце в календари безплатно.

Всі фотографії мусять бути добре опаковані.

Всі письма належить адресувати:

"SVOBODA,"

81-83 GRAND ST., або P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

Адреса Обеднання:

OBYEDNANYE,

P. O. Box 122, Hudson Terminal, New York, N. Y.

ВІДОЗВА

до українського громадянства з Хирівщини.

Підписані товариства Хирівщини звертаються до Вас, Дорогі Браття і Сестри за морем, про матеріяльну поміч на докінчення Українського Народнього Дому в Хирові, для якого за Ваші щедрі датки в попередних роках змогли ми здвигнути мури і накриття.

Необхідна конечність приневолила нас до будови цеї твердині українського громадянства Хирівщини, щоби цю дорогою захистити тутешнє громадянство перед цілковитою загладою, бо Хирів це місцевість українських земель, найдальше висунена на захід і найбільше загрожена на чужі впливи.

Ми не всилі власними фондами докінчити його, бо тутешнє громадянство є бідне і знищене війнами та повінню.

В згаданому будинку знайдуть приміщення всі тутешні товариства і будуть ширити знання і культуру та піддержувати кожного громадянина як тутешнього так і з околичних сіл у національному дусі і самі зможуть розвинутися як слід.

Жиємо в надії, що наші Дорогі Браття і Сестри за морем радо і негайно прийдуть нам з поміччю в докінченню Українського Народнього Дому в Хирові, за що згори складаємо Вам найщирішу подяку.

Зібрані гроші просимо присилати до Обєднання, або на адресу: Кружок „Рідної Школи", на руки п. Степана Петрівського в Хирові.

Імена жертводавців будуть поміщені в памятній книзі.

Підписали: Кружок „Рідної Школи", читальня „Просвіти" і „Сокіл".

КЛЮБ „НАЙН-ЗАГЕРІВ".

Як відомо, підчас останнього плебісциту в Німеччині 10 відсотків Німців голосували проти Гітлера, себто на питання: „так", чи „ні" відповіли „ні" („найн"). Як повідомляє „Ангріф", у Берліні викрили клюб, що назвав себе „клюбом найн-загерів" (клюбом тих, що сказали „ні"). Займали вони люксусово влаштовану салю в самому центрі Берліна, на столах була маса закордонних часописів, а членами клюбу були переважно люди неарійського походження. Влада, очевидно, такий клюб розвязала.

МІТІНҐИ ВІДДІЛІВ У.Н.СОЮЗА

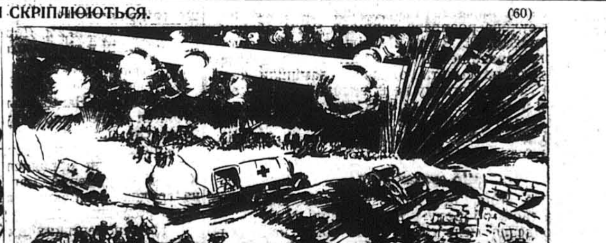
АКРОН, О. Бр. Соше св. Духа від. 295, повідомляє членів і Українців взагалі, що спеціяльні збори відбудуться в неділю, 7. жовтня, в годині 2-гій пополудни, в галі церковній, 185 Абел Стріт, в справі зорганізування молодечого відділу. Тому проситься родичів прислати своїх дітей на ті збори, а там почують багато справ про добро нашої дорогої організації У. Н. Союз. Говорити буде в англійській мові до молодежи ген. контрольор У. Н. Союза, О. Е. Малицький з Клівленд, О. — Павло Славич, секр.

ПІТСБУРҐ, ПА. Бр. св. Ів. Хрестителя, від. 96, повідомляє всіх своїх місцевих і позамісцевих членів, що мітінґ відбудеться 7-го жовтня в годині 2-гій пополудні, в галі церковній, 7 Карсон вул. Кождий член повинен явитись, бо є важні справи до полагодження. Взивається залегаючих членів вирівнати свої залеглости, бо в противнім разі будуть суспендовані. Будемо принимати нових членів без вступного і оплати за лікарські оглядини. Кождий член повинен припровадити бодай одного нового члена і вписати до У. Н. Союза. Користайте з доброї нагоди. — А. Кульчицький, предс.; Дмитро Василик, секр і касієр.

СВІТОВА ВІЙНА ДВАЦЯТЬ РОКІВ ТОМУ. — 13. ВЕРЕСНЯ. — НІМЦІ СКРІПЛЮЮТЬСЯ. (60)

З огляду на програну битву над Марною в німецькій армії проведено дуже важні зміни в її командуванню. Впершу чергу треба було підчинити одному командуванню армії фон Клюка та фон Більова. Для цього призначено генерала фельдмаршала фон Герінгена, який був відомий, як „залізний генерал". Йому мали підлягати обидві армії, які завданням тепер було за всяку ціну утримати на своїх позиціях. Намічені були також інші кроки в справі реорганізації в командуванню німецької армії, що мало піднести її боєздатність.

Одним з найважніших фактів у боях при Ашлі було прибуття на фронт ґенерала фон Цвеля з великим числом гармат. Своїми важкими полевими гарматами він прикривав відступ німецької армії. Він зібрав 18,000 резервістів і з ними відбув марш на протязі трох днів і трох ночей, майже не відпочиваючи. Марш цей був важкий іще тому, що довелося перетягати з собою багато гармат. Прибувши до Лайон, ґенерал Цвель лиш одну годину розвертав свою армію до бою й негайно пішов на піддержку відступаючим частинам.

Німецька армія спинила свій відворот. Вивязалася велика баталія на всьому фронті. Антантські війська робили всі зусилля, щоб зломити Німців, але їм це тепер не вдавалось. Артилерія громила з обох сторін обози, санітарні автомобілі, мости, будівлі й т. п. Ворожі літаки запускалися далеко в запілля, кидаючи бомби на резерви, склади амуніції, харчів, зброї й т. п. Обидва противники разом з тим заривалися все більше в землю, закріплюючись на позиціях. День 13 вересня був мабуть одним з найкривавших у всій війні на західньому фронті. Обидві сторони показали чуда хоробрости та вміння керувати військами, а також вкивати все те, що мали до війни. Німецька армія, не зважаючи на велике її ослаблення, перекиненням проти Росії великих першорядних боєвих частин, виконала в той день своє завдання й спинила наступ військ антанти.